

GOSPODARSTVO

TRGOVINA * INDUSTRIJA * OBRT * FINANCE

Leto IV. št. 69

Test, 13. maja 1950

Cena lit 15

IRSO

Ameriški visoki komisar gen. Mc Cloy je v svojem senzacionalnem govoru v Stuttgartu zagotovil odškodnino vsem tistim Nemcem, ki so bili oškodovani zaradi preganjanja po nacionalsocialisti. »Gospodarstvo« je na ta govor, ki je vseboval načelne smernice ameriške zunanje politike nasproti Nemcem — saj ga je imel Mc Cloy takoj po svojem povratku iz Washingtona — že opozorilo g. Eddiemana, načelnika za civilne zadeve ZVU, in gen. Aireya, vrhovnega šefa ZVU.

Tedaj smo izrazili misel: kar velja za premagane Nemce bi moralo toliko prej veljati za narode, ki so se borili in umirali na strani zaveznikov. Če zavezniki zasledijo oblast v Nemčiji skrbijo za to, da se Nemcem poravnajo škoda, ki so jim prizadeli nacionalsocialisti, upravičeno pričakujejo državljani STO-ja podobno skrb angloameriške vojaške uprave, skrb namreč, da se jim povrne ogromna škoda, ki so jo pretrpeli, v svojem gnetnem premoženju v času fašističnega terorja. To je najmanj kar lahko zahtevajo, ko že ni mogoče poravnati moralne škode.

Naša beseda je ostala glas vnebovpijočega v puščavi. Premožanje slovenskih gospodarskih in kulturnih ustanov v Trstu je še vedno v rokah tistih, ki so jima ga izročili fašistični oblastniki. Prav tako ni noben zasebnik prejel nikakšne odškodnine za premoženje, ki mu je bilo za časa fašizma po tej ali drugi poti vzeto ali ga je moral prodati po nizki ceni. Prav tako so še vedno zaprta vrata v javne službe Slovincem od trenutka, ko so jih zaprli rimski liberalni ali fašistični oblastniki.

Danes navajamo drugi primer iz Zahodne Nemčije, ki dokazuje, da se ameriška politika, kakor jo je začrtal visoki komisar McCloy v svojem govoru, že izvaja nasproti Židom. Vprašanje odškodnine preganjanjem Židom je bilo že prej rešeno v vseh deželah, ki so jih zasledile zapadne vojaške sile. Tudi v Trstu.

V duhu zakonskih določb zasedbenih oblasti je bilo v ameriškem pasu Zahodne Nemčije ustanovljena »Jewish Restitution Successor Organisation« (IRSO), t. j. gospodarska organizacija, ki uživa izredne pravice pri poravnavi gospodarske škode, prizadete nemškimi Židom po nacionalsocialisti. Po zakonu imajo Židje, ki so bili prisiljeni prodati svoje premoženje ali svoja podjetja za časa nacionalsocialističnega terorja, pravico, da zahtevajo svoje nekdane imetje nazaj. Ako sami niso prijavili svojih zahtev do 31. decembra 1948, imajo pravico še danes to storiti IRSO. Doslej so zasedbeniki vložili 250.000 prošelj, sama IRSO pa 163.000.

Na podoben način je bilo rešeno vprašanje tudi v angleškem zasedbenem pasu, z razliko le, da tam še ni podobne židovske organizacije.

Pravično je, da se Židom poravnava krivica, v kolikor je to sploh v človeški moči še; upravičeno pričakujejo tudi drugi Nemci izpolnitve napovedi visokega komisarja McCloya. Zato pa je toliko bolj nezdružljivo stališče, ki ga je zavzela ZVU nasproti temu vprašanju na STO-ju. Nevzdržno je s splošnega moralnega vidika, pa tudi z zgolj vidika politične koristnosti, ko je svet dane vendar tako majhen.

SODOBNO OBVEŠČANJE

V Rimu izhaja v italijanskem jeziku »Rassegna Jugoslava« združena z »Bolettino d'Informazioni Tattiche« (ul. Achille Papa 5). Revija obvešča Italijane o političnih, gospodarskih in kulturnih razmerah v Jugoslaviji.

Jugoslovanska trgovinska zbornica v Beogradu (p. 47 — Beograd) izdaja mesečno »Notiziario«, t. j. bilten o jugoslovanskim zunanji trgovini v italijanskem jeziku.

Angleški javnosti je namenjen štirnajstrednik »The Yugoslav Fortnightly«, ki ga izdaja Novinarstvo združenje v Beogradu (Cetinjska 1). List se tiska v Londonu izd. Alexander Hamilton Ltd. tiskarna V. Speight and Sons Ltd.

Gospodarsko utrjevanje FLRJ Hamburg gradi novo mornarico

Narodni dohodek narašča - Dinar pred stabilizacijo

Maršal Tito je v imenu nove jugoslovanske vlade predložil ljudski skupščini FLRJ ekspozé o osnovnih problemih današnje Jugoslavije, ki pomeni obenem pregled pojava delovanja dosedanjih vlad, a obenem program nove vlade za bodočnost. Iz ekspozéja posnemamo nekaj podatkov o narodnem dohodku in gibanju denarnega obtoka.

L. 1947 je znašal narodni dohodek v Jugoslaviji 132.905 milijonov dinarjev, l. 1948 189.725 mil. din., l. 1949 227.691 mil. din., medtem ko je za leto 1950 predviden dohodek 245.870 mil. din.

L. 1949 je bil dohodek po republikah razdeljen takole: Srbija 95.632 mil. din., Hrvatska 61.007, Slovenija 31.545, Bosna-Hercegovina 25.388, Makedonija 11.481 in Crna Gora 2.638 milijonov din. Za leto 1950 predvideva petletni načrt (1947-1951) naslednji povečani narodni dohodek po republikah: Srbija 100.119, Hrvatska 64.551, Slovenija 35.111, Bosna-Hercegovina 29.204, Makedonija 12.817 in Crna gora 3.068 mil. din.

Dohodek na prebivalca v posameznih republikah znaša (l. 1949): v Srbiji l. 1949 14.409 din. (1950 bo znašal 15.094 din.), na Hrvatskem 16.102 (16.868), v Sloveniji 22.424 (24.578), v Bosni-Hercegovini 9.642 (10.981), v Makedoniji 9.535 (10.629) in v Crni Gori 6.920 (7.533).

Brez zadružnih in vojaških investicij bodo narasle investicije v posameznih republikah v l. 1950 v primeri z letom 1949 za: Srbija 107,6%, Hrvatska 83%, Slovenija 72,2%, Bosna-Hercegovina 132,6%, Makedonija 138% in Crna gora 123% — računano vse za enega prebivalca.

GIBANJE DENARNEGA OBTOKA

Zanimivo je primerjati denarni obtok v razdobju l. 1945-49 z gibanjem v predvojnem času od 1936 do 1940. L. 1936 je bilo v obtočku 6.271 milijonov din., l. 1940 14.960, l. 1945 17.822, l. 1949 45.369 mil. din. Pred vojno je denar v obtočku od l. 1936 dalje od leta do leta naraščal v čedalje večjem odstotku, kar govori o znižanju vrednosti in inflacijski politiki takratnih vlad, medtem ko je povojni denarni obtok odstopno najbolj naraščal do konca l. 1947, nakar je začelo naraščanje znatno upadati tudi v skladu z naraščanjem blagovnega fonda za široko potrošnjo. To dokazuje, da ima dinar ustrezno blagovno kritje in da gre po poti stabilizacije. Pred vojno je naraščal denarni obtok od leta do leta takole: l. 1937 je znašal (vedno v primeri s prejšnjim letom) 106,4, l. 1938 115,4, l. 1939 138,7, l. 1940 140,1. Po vojni pa vidimo naslednje gibanje od leta do leta, če vzamemo vedno zadnji dan v letu: l. 1946 115,5 (v primeri z l. 1945), l. 1947 144,3 (v primeri z l. 1946), l. 1948 132,9 (v primeri z letom 1947) in l. 1949 115 (v primeri z l. 1948).

Pred zastojem v trgovini med Italijo in Jugoslavijo?

Rimski gospodarski list »Il Globo« (7. V.) navaja italijansko razlago zastaja v trgovinski izmenjavi med Jugoslavijo in Italijo, ki je bila urejena s petletnim sporazumom z dne 28.IV.1947 in dodatnim sporazumom 4.VIII.1949; s tem sporazumom so bili določeni kontingenti do avgusta 1950. Letna izmenjava bi morala doseči vrednost 54 milijard lir.

Rimski list navaja, da se uvoz jugoslovanskega lesa, ki predstavlja 55% italijanskega uvoza iz Jugoslavije, razvija počasneje, ker izvažajo Jugoslavija mnogo lesa v V. Britanijo. Jugoslavija bi morala po sporazumu izvoziti 45.000 ton koruze in 1.300 ton bakra blister. Italija je ustavila nakup tega bakra, ker je Jugoslavija zahtevala povračilo zlata in srebra, ki bi ga Italija pridobila pri rafiniranju uvoženega bakra.

MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO so bila te dni v Rimu obnovljena gospodarska pogajanja glede povračila vojne škode Jugoslaviji in glede odškodnine za italijansko premoženje v Jugoslaviji. Z jugo-

slovanske strani vodi pogajanja g. Brilej, ki je bil nedavno imenovan za poslanika v Londonu, z italijanske pa g. Brusasca.

POPOLN ZASTOJ Z ZSSR

»Il Globo« (7. V.) poroča, da je nastalo mrtvilo v trgovinski izmenjavi med ZSSR in Italijo. Sodeč po zadnji sovjetski noti hoče sovjetska vlada povezati vprašanje italijanske vojne odškodnine s trgovinsko izmenjavo, medtem ko želi Italija, da bi se vprašanje obravnavalo ločeno. Sovjetsko žito predstavlja 80% italijanskega uvoza, toda ZSSR zahteva ceno 90 dolarjev za tono, t. j. 12 dolarjev več kakor Argentina. ZSSR je uvozila iz Italije nekaj žvepla, strojev, konoplje, mandljev itd., nakar je nastal popoln zastoj.

Ploče — Kardeljevo

Ze pred vojno so pričeli na jadranski obali graditi novo luko Ploče blizu izliva Neretve, da bi prog, ki prihaja iz Sarajeva, odprli bližjo pot na morje v moderno pristanišče. Proga se pri Gabeli blizu Metkovića že čisto približa morju, mora pa danes nadaljevati pot še 106 km, da pri Gružu (Dubrovniku) pride na morje. Od Gabele do Ploč je razdalja prav majhna in znaša komaj 25 km. Ko bo Gabela povezana z normalno železnico s Pločami in ko bo končano delo na normaliziranju sedanje ozkotirne proge do Sarajeva, ki je že čez Samac povezano z Vojvodino, bosta Bosna in Vojvodina dobili novo normalno in najbližjo zvezo z morjem. Lansko leto so pričeli z vso vmeno graditi operativno obal, ob kateri bodo pristajali tudi največji čezoceanski parniki. Na predlog krajevnega ljudskega odbora je Prezidijski ljudski skupščini FLRJ odobril preimenovanje Ploč v Kardeljevo.

Vzhod - Zahod

»Ko bi bila dva sveta, potem bi moral biti prepad med njima. Ko bi bilo tako, potem bi bilo nesmiselno, poskušati najti pot do sporazuma med Vzhodom in Zahodom. Toda čeprav sta politična in gospodarska sistema različna, je to vendar še vedno en svet... Dejansko vidim samo dva sistema — meščanskega in socialističnega. Toda obstoji več nians teh; zato moramo odkriti izhod za sodelovanje.« (Tito dopisniku pariškega lista »Le Monde«)

PO SVETU

Ameriški pesimizem glede trgovine z Vzhodom. Poslanik Marshallovega načrta A. Harriman je v Berlinu izjavil, da bodo po l. 1952, ko se konča Marshallov načrt, Američani investirali več kapitala v Evropi; na ta način nameravajo nadomestiti Marshallov načrt. Harriman je obtožil Sovjetsko zvezo, da je zadržala gospodarsko obnovo v vzhodni Evropi, in izrazil svoj dvom, da bi se trgovinska izmenjava Vzhod-Zahod pospešila.

Obnova Francije. Barry Bingham, šef Marshallove misije v Franciji, se je zelo pohvalno izrazil o gospodarski obnovi Francije. Industrijska proizvodnja je danes za okoli 30% večja kakor l. 1938. Kmetijstvo je približno na isti stopnji kakor pred vojno. Francija ima dovolj živil zase in jih zdaj že izvažajo. L. 1949 je izvozila za 40% več živil kakor prejšnje leto. V zunanji trgovini je Francija pasivna zlasti nasproti ZDA.

Po uradnih podatkih je industrijska proizvodnja v Franciji v marcu 1950 nazadovaleja predvsem zaradi stavk. Ako postavimo proizvodnjo v l. 1938 na 100, je znašala v marcu 1950 115 (indeks) v februarju 125. Evropski hoteli so zastareli. Po mnenju TH. Pazzija, ki je po naročilu OEEC preučil evropsko gostinstvo, je večina evropskih hotelov bila zgrajena okoli l. 1900. To se pravi, da so evropski hoteli zastareli. V l. 1952 naj bi ameriški turisti potrošili v Evropi 500 milijonov dolarjev.

Preteklo je že skoro leto dni, odkar so zavezniki dovolili Zahodni Nemčiji, da lahko gradi ladje s tonazlo 7.200 brt; dotlej je smela graditi kvečjemu ladje do 1.500 brt. Kljub temu vlada v nemških ladjedelnicah še veliko mrtvilo, ker ni na razpolago dovolj kapitala za gradnjo novih ladij. Plovne družbe, ki so med vojno zgubile skoro vse svoje ladjeve in s tem tudi svoj kapital, so prisiljene graditi na kredit ali pa kupovati stare inozemske ladje.

Hamburg je pred dobrim letom dal plovni družbam na razpolago kredit 10 milijonov DM za gradnjo novih ladij in nakup v inozemstvu. Če pomislimo, da je srednja tovarna ladja pred vojno stala 2-3 milijone mark, potem nam bo jasno, kako malenkost je ta znesek. Pri vsem tem se po enem letu že opazuje prvi začetki nemške obnove na morju. Seveda je vse to malenkost v primeri s potrebami Nemčije, ki hoče prihraniti na leto milijone na

devizah za brodnine in dati kruha tisočim nezaposlenim mornarjem.

Nekdanja največja hamburška plovna družba »Hamburg-Amerika-Linie« bo letos pričela graditi svojo prvo povojno ladjo s tonazlo 2.300 brt; pač malenkost začetek v primeri z ladjevjem, ki ga je podjetje imelo l. 1939, in sicer 104 ladje s tonazlo 741.000 brt. Skoro vse ladjeve je družba zgubila med vojno. Preživelo je 22 ladij s tonazlo 133.740. brt, ki pa ga je družba morala po kapitulaciji izročiti zmagovalcem.

Za družbo Hamburg-Suedamerikanische Dampfschiffahrtsgesellschaft so pričeli graditi dve ladji po 9.000 ton (nosilnosti), ki bodo nastopile prvo pot po enem letu. Tedaj bo družba obnovila staro progo z Južno Ameriko. Danes ima družba samo ladjo »Cornelia« (2000 t), ki jo je nabavila v inozemstvu, in pet vlačilcev, medtem ko je pred vojno razpolagala z 52 ladjami.

Sovjetski inženirji iščejo uran v Harzu

Nedavno je šla v svet vest, da so odkrili uranovo rudo v pogorju Harz v Nemčiji. Sovjetska družba »Wismuth - AG« je namreč pričela s poskusnimi vrtanji pri kraju Wernigerode. Sovjetski strokovnjaki so mnenja, da se raztezajo ležišča uranove rude od Wernigerode cez Ilsenburg tja do kraja Goslar, v bliski coni Nemčije. Poskusna vrtanja so vršili tudi v bližini zdravilišča Dreilannen-Hohne v Harzu. V zvezi s temi poskusnimi vrtanji poročajo, da so dobila oblastva v Wernigerode in okolici nalog, naj pripravijo bivališče za 18.000 rudarjev. Pri vsej stvari pa je zanimivo, da zapadnonemški strokovnjaki trdijo, da v tem predelu sploh ni kamenin, v katerih bi bilo mogoče najti uranovo rudo. Pravijo, da po geoloških dognanjih sploh ni

mogoče, da bi bile enotne plasti v tako prostornem področju, kakršno je Wernigerode do Goslarja. Ležišče uranove rude bi bilo po mnenju teh strokovnjakov lahko edino v gorskem masivu Brocken.

Najnovejša poročila vendar govorijo o tem; da so že pričeli kopati jaskje rudnike uranove rude pri Wernigerode. Po teh poročilih so tudi pomnožili poskusna vrtanja v Vzhodnem Harzu, predvsem na področju od Leistenklippen pri Dreilannen - Hohne do doline reke Ilse. Pri meritvenih delih je deloma zaposleno žensko strokovno osebje. Industrija Vzhodnega Harza je morala dati del svojih delavcev na razpolago vojski vrtalnih del. Prvotno so iskali uranovo rudo nemški inženirji; te so sedaj nadomestili sovjetski inženirji.

M. P.

OD KITAJSKIH ŠČETIN DO ŽIVEGA SREBRA

Kitajska je pošiljala na svetovni trg 75% ščetin, ki jih uporabljajo za izdelavo prvotnih ščetk. Odkar je na Kitajskem zavladovala nova vladavina, je izvoz ščetin iz Sovjetske zveze v ZDA zelo narasel, medtem ko je izvoz svinjskih ščetin neposredno iz Kitajske zelo padel. Amerika je l. 1948 kupila na Kitajskem za 1.800.000 dolarjev ščetin mesečno, v teku zadnjih štirih mesecev l. 1949 pa je to število padlo na 1.100.000 dolarjev. Uvoz ščetin iz Kitajske v ZDA je bil januarja 1950 za 38% manjši kakor januarja 1949. Z druge strani je uvoz kitajskih ščetin iz Sovjetske zveze narasel povprečno v zadnjih štirih mesecih 1949 od 17.400 na 60.000 dolarjev. V prvih desetih tednih l. 1950 pa je ZSSR izvozila v ZDA že za 865.000 dolarjev kitajskih ščetin.

Sovjetska zveza razvija trgovino po ovinskih in drugih področjih. Po razpustu italijanske španskega kartela živega srebra se je razširila vest, da so španski rudniki Minas de Almaden prodali Sovjetski zvezi veliko količino živega srebra. Po poročilih iz švicarskih virov je prišlo zdaj na dan, da so izraelske trdnice kupile 23.000 steklenice španskega živega srebra po 52 dolarjev fob za Sovjetsko zvezo in Čehoslovaško. Zdj se pogajajo za nakup drugih 12.000 steklenic. V Ameriki se vznemirjajo zaradi teh posrednih trgovinskih zvez med Španijo in ZSSR; zato skušajo pritegniti Španijo nase. ZDA namreča prevzeti vso špansko proizvodnjo živega srebra proti plačilu 50 dolarjev za steklenico. Španija je zaključila z ZDA na tej podlagi kupčijo za dobavo 47.000 steklenic.

CSR NA POTI V INDIJO IN NA KITAJSKO

Češkoslovaška vlada je 5. aprila v Pragi sklenila trgovinsko pogodbo z Indijo, ki velja od 31. marca

1950 do 31. marca 1951. Indija bo izvažala juto, lito železo, mikanit, šelak, kavo in surove kože. CSR bo izvažala izdelke lahke industrije, tkanine, kemikalije, porcelan in papir.

V Pempingu se pogaja za sklenitev trgovinske pogodbe češkoslovaška delegacija. Češki poslanik Weiskopf je ob tej priliki izročil Mao Ce-Tungu, predsedniku kitajske republike posebne darove, ki sta mu jih poslala Klement Gottwald, predsednik CSR, in R. Slansky, tajnik Češkoslovaške komunistične partije.

PO IZSTOPU POLJSKE

Po izstopu Poljske iz brettwoodskih kreditnih ustanov Mednarodne banke za obnovo in Mednarodnega denarnega sklada so v londonskih finančnih krogih mnenja, da je Poljska izstopila, ker ni dobila posojila 200 milijonov dolarjev, ki ga je zaprosila. Naravno je — tako menijo; da sta Mednarodni denarni sklad in Mednarodna banka pod vplivom ZDA, ker so Američani vložili v ti dve ustanovi največ denarja. (Glej poročilo o izstopu Poljske v zadnji številki »Gospodarstva«).

PREVOZNINE V SVOBODNI PLOVBI so v februarju poskočile za 2,7; ako postavimo l. 1948 = 100, je indeks v februarju 1949 dosegel 75,5. To so podatki pomorske zbornice v Londonu.

»Lloyd LP 300« se imenuje najnovejši avtomobil, ki ga je vrgla na trg nemška družba Lloyd Maschinfabrik GmbH, v Bremenu. Teh. ta samo 400 kg, v njem je prostora za 4 osebe. Dvociлиндski motor razvija 10-12 konjskih sil. Hitrost znaša 70-80 km pri uporabi 4-5 litrov na 100 km. Stane 2.800 DM (okoli 300.000 lir).

IZHAJA VSAKO DRUGO SOBOTO.

Uredništvo in uprava: Trst, ulica Geppa 9. Telefon 89-33. — Cena: Posamezna številka 15 lir, 10 din. — Naročnina: za STO in Italijo letna 350 lir, polletna 180 lir; za Jugoslavijo letna 225 din, polletna 130 din; za ostalo inozemstvo letna 1 dolar. — Cene oglasov: za vsak mm višine v širini enega stolpeca 40 lir, 6 din.

Družba »Die Deutschen Afrika-Linien« je imela l. 1939 32 ladij. Vse ladjeve je med vojno zgubila. Danes še ni v gradnji nobena ladja za račun tega podjetja, pač pa so v teku pogajanja za financiacijo.

Družba »Oldenburg - Portugiesische Dampfschiffs - Reederei« gradi v ladjedelnicah Deutsche Werf 3 ladje po 3.200 ton (nosilnosti). Z ladjedelnicami v Luebecku se pogaja za gradnjo treh drugih ladij. Pred vojno je družba imela 23 ladij. Družba računa, da bo prihodnje leto s temi šestimi ladjami obnovila promet na progah s Španijo, Portugalsko in Marokom.

Plovna družba Ernst Russ gradi že tri ladje, in sicer v duhu potdamskih določb, to se pravi, da ladje obsegajo samo po 1.500 brt. Poleg tega je družba kupila staro ladjo v inozemstvu, ki plove pod imenom »Gisela Russ«. Pred vojno je podjetje imelo 37 ladij. Nove ladje je družba oddala v najem podjetju Deutsche Levante - Linie, ki je obnovila svoje proge z inozemstvom. Ta družba je kupila v inozemstvu še parnik s 5.000 ton nosilnosti. Med vojno je zgubila vseh svojih 24 ladij. Prav promet z Blžnjim vzhodom je pred vojno bil zelo donosen ker so te proge razmeroma kratke.

Plovna družba Reederei Laeisz se je pred vojno specializirala na prevoz banan iz Zapadne Indije, in je zato imela 9 posebnih ladij, ki so vozile z veliko brzino. Poleg tega je z dvema 10.000 tonskima ladjama vozila do zapadne Južne Amerike. Med vojno je vse ladjeve zgubila. Določba zapadnih sil, po kateri ne sme brzina nemških ladij presegati 12 morskih milj, ovira razvoj te družbe, ker se prevoz banan na ladjah s takšno brzino ne da izvršiti. Zato ni družba doslej pričela graditi še nobene nove ladje.

Podjetje »Robert M. Sloman Jr.« je pred vojno imelo 20 ladij. Danes že gradi 4 motorne ladje z nosilnostjo po 2.300 ton. Progo s Španijo, na kateri je prej vozilo to podjetje, vzdržuje zdaj neka angleška plovna družba.

Iz vseh teh podatkov sledi, da se bo nemška mornarica v večjem obsegu pojavila na svetovnih morjih prihodnje leto.

Podeljevanje obrtnic

Odloča naj gospodarski vidik!

Glede podeljevanja obrtnic (obrti-nih dovoljenj) sta pristojna posebna občinska komisija v l. instanci in conski upravni odbor v II. Med njima je nastal spor glede smernic, po katerih naj se izdajajo obrtnice. Občinska komisija je omejevala izdajanje, medtem ko je bil conski upravni odbor bolj širokogruden, češ svobodna konkurenca naj sama izloči podjetja, ki niso sposobna za življenje. V letu 1949 je bilo vloženih pri občinski komisiji 193 prošelj za nove trgovine na drobno, 269 za razširjenje že izdanih obrtnic in 99 za nove trgovine na debelo; ugodno je občinska komisija rešila 141 prošelj prve skupine, 215 druge in 98 tretje. Med 561 prošnjami je torej sprejela 454 prošelj in jih odbila 107. Druga instanca je od 89 prizivov sprejela 73.

V spor je posegla vojaška uprava in imenovala študijski odbor, ki se stoji iz treh njenih uradnikov in ki naj predloži primerno rešitev.

»Gospodarstvo« se je že večkrat bavilo z vprašanjem podeljevanja obrtnic in opozorilo na okolnost, da se prošnje pogosto rešujejo ne s čistega gospodarskega vidika, temveč s političnega. S tega vidika je bilo odbitih že več slovenskih prošelj ne glede na gospodarsko korist, ki bi jo nova podjetja prinesla mestu. Da je to nezdružljivo, je pač na dlani. Ker je malo upanja, da bi se spričo dejstva, da v obeh instancah prevladujejo slovenski podjetnosti nasprotne politične struje, izpremenile smernice, po katerih presojajo prošnje v prvih dveh instancah, ki uvedba tretje instance, ki bi bila izven političnega vrveža, stvari koristna.

Svetovno središče za aluminij

Aluminij važen nadomestek za druge kovine

Nedavno se je v Parizu sestal posebni odbor OEEC (Evropske organizacije za Marshallov načrt), ki preučuje proizvodnjo in trgovino z nečrnimi kovinami. Gre za to, da bi se evropska proizvodnja nečrnih kovin tako pospešila, da bi se zmanjšal primanjkljaj v dolarjih, ki nastaja radi uvoza iz ZDA. V prvi vrsti pride v poštev aluminij.

Odbor je ugotovil, da so zaloge boksita, iz katerega pridobivajo aluminij, na svetu neizčrpne. Boksit je mogoče nabavljati izven držav s čvrsto valuto. Stroški za nabavo te surovine znašajo komaj 10% vrednosti aluminija. Prav aluminij lahko po mnenju OEEC omogoči velike prihranke na dolarjih, ki jih danes trošijo evropske države za dobavo bakra, svine in cinka. Pa tudi tehnični napredek zahteva vedno večjo uporabo aluminija.

Pred vojno je stala Nemčija glede proizvodnje in potrošnje aluminija na prvem mestu. Danes so to mesto zavzele ZDA. Zahodna Nemčija je lanskega leta proizvela oko-

li 30.000 ton aluminija in je s tem zasedla sedmo mesto, potrošila pa je 36.000 ton in s tem prišla na peto mesto glede potrošnje. Svetovna proizvodnja je dosegla 1.036.000 t, potrošnja pa 1.024.000 t. Pri tem ni všteta proizvodnja, oziroma potrošnja v državah, ki so pod vplivom Sovjetske zveze. Po washingtonskem sporazumu sme Nemčija proizvesti letno največ 85.000 ton.

Ce računamo potrošnjo na glavo (na vsakega prebivalca) v preteklem letu v najvažnejših državah, pridemo do naslednje lestvice:

ZDA okoli	5,0 kg
V. Britanija	4,0 kg
Svica	2,5 kg
Francija	1,5 kg
Zah. Nemčija	0,75 kg

Na aprilskem zasedanju odbora za nečrne kovine v Parizu so sklenili naj se ustanovi posvetovalno središče za aluminij. Francija je bila pooblašena, da izvede ta sklep. Po sedanjih poročilih bodo Francijo pri tem vsekakor podprle tudi Svica, Italija, Norveška, V. Britanija in Avstrija.

Načela agrarne reforme v Italiji

Vprašanje agrarne reforme v Italiji se zavlačuje že tri leta. Proti prvemu načrtu, ki ga je pripravil minister Segni in ki je bil objavljen malo pred zadnjimi volitvami, so se postavili veleposestniki. Ta načelna opozicija je prišla do izraza v viharnih razpravah v italijanskem parlamentu in senatu, kakor tudi v političnem in gospodarskem čenopisju. Odklonilno stališče do Segnijevega načrta so zavzeli skoraj vsi gospodarski izvedenci in poljedelski tehniki, ki so napovedovali katastrofalne posledice, v primeru da se izvede agrarna reforma kakršno si je zamisljal Segnjev program.

Agrarna reforma je prišla zopet na dnevni red vsled ostrega socialnega gibanja poljedelskih delavcev, zlasti v Južni Italiji, kjer je v poljedelstvu okoli četrt milijona ljudi brez dela. V križnem ognju med interesi veleposestnikov in zahtevami italijanskih kmetov, pripravljajo zdaj italijanska vlada razne ukrepe, ki naj bi bili nekaj uvoza v agrarno reformo. Tako je objavila finančni program, ki predvideva investicije za začetno izvedbo agrarne reforme v Južni Italiji (1.200 milijard lir v desetih letih).

Predmet žive razprave pa je še vedno vprašanje razlastitve veleposestnikov. Po Segnjevem načrtu bi morali razlastiti vse posestnike katerih posestva prekašajo površino, ki bi morala znašati okrog 150 ha. Najnovejša načela po katerih bo izvedena ta razlastitev so po raznih izjavah italijanske vlade naslednja:

1) Razlastitev se bo izvršila ne več na podlagi površine, temveč na podlagi višine zemljišnega davka, kakršnega so veleposestniki plačevali l. 1937-38.

2) posestva, ki so plačevala do 30.000 lir letno davčine na zemljišča ne bodo podvržena razlastitvi. Prav tako ne bodo razlašena posestva, za katera plačujejo nad 30.000 lir, toda manj kot 100.000 lir, če znaša povprečno obdajanje nad 500 lir na ha, t. j. če so zemljišča razmeroma dobro obdelana.

3) S posestva, ki niso zapopadana v navedenih primerih, se bo razlastitev izvršila na podlagi posebnih lestvic. Odstotek razlašene zemlje bo manjši za posestva, ki se intenzivno obdelujejo.

4) Veleposestniki bodo za razlašeno zemljišča prešli odškodnino, in sicer 1/4 v gotovini, ostalo pa v državnih vrednostnih papirjih s 5 odst. obrestjo.

Izvedba agrarne reforme po navedenih smernicah ne bo v bistvu prizadela veleposestnikov v Severni Italiji, kjer je poljedelstvo najnaprednejše in kjer je koncentriranega največ agrarnega kapitala. V Južni Italiji, kjer posedujejo nekateri veleposestniki do 40.000 ha zemlje, bo agrarna reforma v mnogih primerih predstavljala za razlašene dober posel, ker se bodo ti iznebili najslabših delov svoje posestva proti dobri odškodnini.

Sodelovanje med ameriškim in italijanskim kapitalom

Italijanski državni železarski holding «Finsider» (odtenek IRI-ja), ki nadzira vso železarsko in jeklarško industrijo v Italiji, je sklenil z velikim ameriškim trustom ARMCO (Middlestown) daljnosežen sporazum o medsebojnem sodelovanju pod okriljem ECA, uprave Marshallovega načrta. S pomočjo ARMCO International Corporation bodo modernizirali in razširili železarno v Cornigliano Ligure in Piombino, tako da bodo lahko po nižjih cenah proizvedli 650.000 ton jekla v enem letu. Italija bo lahko jeklo izvažala in tudi italijanska mehanična industrija bo lažje konkurirala tuji. Podjetje v Corniglia-

nu bo proizvajalo tudi plošče za izdelavo avtomobilov in posebne vrste jekla, ki jih je Italija doslej uvažala. V Italijo pride 60 ameriških tehnikov, ki bodo vpeljali Italijane v nov način dela: z druge strani bo, odpotovalo 60 italijanskih tehnikov v Ameriko, da bi preučili najnovejši proizvodni sistem ARMCO.

Socialni VTRINKI

IZENACENJE ŽENSKIH PLAC NA ANGLESKEM

V socialističnih državah se izvaja načelo, da mora biti ženska popobnoma enakopravna z moškimi tudi v službi in da ima pravico tudi do enake plače.

NA ANGLESKEM je vlada pripravila zakon, s katerim bodo izenačene ženske plače z moškimi v državni službi, in sicer le v določeni kategorijah. Med 687.000 nameščenih v neindustrijskih podjetjih je 143.000 žensk, ki opravljajo enako delo kakor moški, 102.000 pa jih je nameščenih pri delu, ki ga moški ne opravljajo, kakor v telefonskih centralah, v strojepisju itd. Za izenačenje plač 143.000 ženskam bo morala država izdati 7 milijonov funtov na leto, na posamezno glavo 31 funtov za tiste, ki so v poštni službi; za tiste, ki so v drugih službah, pa po 51 funtov na glavo. Za tiste, ki že danes opravljajo tipično ženska dela, pojdejo 3 milijoni, skupno torej 10 milijonov funtov. Ženske so nameščene na Angleškem predvsem na nižjih mestih, je malo se jih pozpne do višjih položajev v državni službi.

V NEMCIJI je bilo leta 1939 600 tisoč žensk več kakor moških, danes prekašajo moške za 3 milijone. Od tega prebitka se pogojuje za službo okoli 1 milijon žensk. Ženske prodirajo čedalje bolj v razne službe. Tako je število nameščenec v zadnjem času v nekem mestu Zahodne Nemčije naraslo za 14.000. Statistika je pokazala, da je dejansko 7000 moških zapustilo službo in da je 21.000 žensk nastopilo službo. Splošno imajo ženske nižje plače; kot razlog navajajo podjetniki, da 30-60 % bolj pogosto obolijo kakor moški in da so na delu manj odporne.

750.000 CRNCEV ŽIVI V NEW YORKU. Belci se umikajo pred njimi in so izpraznili ulice »100« in NEZAKONSKIH OTROK je v Nemčiji okoli 10 %. V prvih devetih mesecih leta 1949 je znašal odstotek nezakoniskih otrok 9,5. Skoraj 100 let se število nezakoniskih otrok v Nemčiji vrtilo okoli tega odstotka. Med prvo vojno je leta 1918 doseglo 13,1 %, v prvih povojnih letih je padlo zopet na 10,4 %; leta 1932 je znašalo 10,7 %. Po drugi vojni, leta 1947 13,5 %, nato je zopet nazadovalo in lanske leto je doseglo 9,5 %. Najvišje je na Bavarskem 13,5 %, najnižje v deželi Nordrhein-Westfalen 6,6 %. Okoli 50 % otrok pozakoniijo s poroko. V Frankfurtu je ena četrtna nezakoniskih otrok »zasedbenega« izvera.

ZA ORGANIZACIJO IZSELJEVANJA ITALIJANOV v Južno Ameriko bo nakazala ECA 1,3 milijona dolarjev. Italijanska vlada bo potrošila v ta namen 10 milijonov dolarjev.

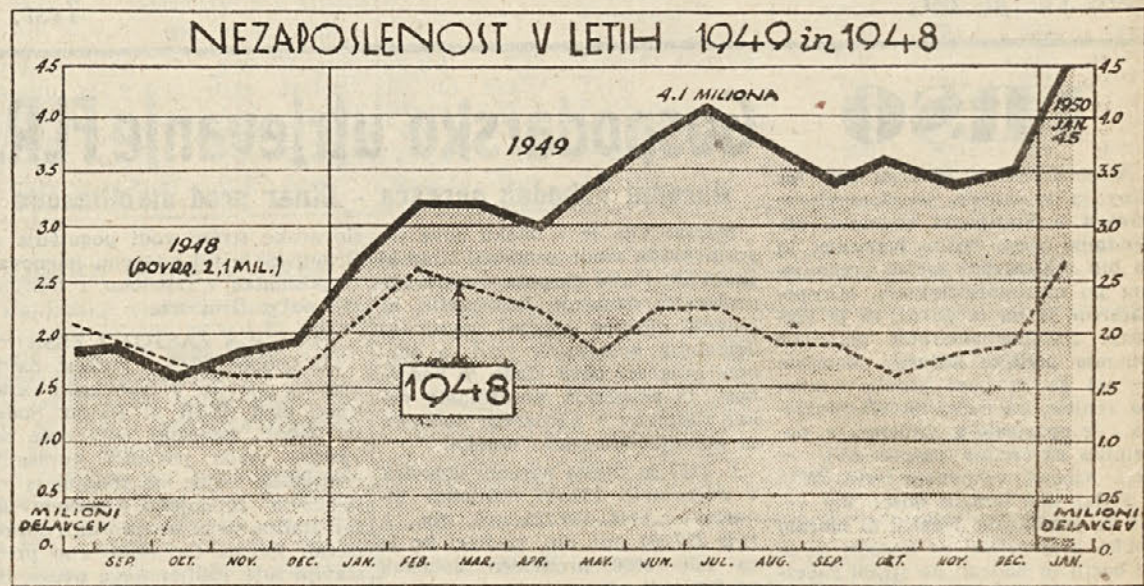
ZDA ne morejo zaposliti nove delovne sile

Crtež nam prikazuje gibanje nezaposlenosti v Združenih ameriških državah. Najnižja je bila nezaposlenost v letu 1948, ko je bilo brez dela nekaj manj kakor 2 mil. ljudi. Američani menijo, da se to leto praktično lahko označi kot leto popolne zaposlenosti. V letu 1949 se je nezaposlenost stalno dvigala do meseca julija, ko je dosegla 4,1 milijona. To se pravi, da je tedaj bilo 1 milijona ljudi več brez posla kakor v letu 1947. To nam pokaže tudi črta. Do septembra je število

nezaposlenih padlo na 3,5 milijona. V razdobju september 1949 — januar 1950 je bilo število nezaposlenih delavcev povprečno za 1,8 milijona nad številom nezaposlenih v letu 1948. Januarja letošnjega leta je število nezaposlenih naraslo na 4,5 milijona.

Da se število nezaposlenih suka za 1,8 milijona nad nezaposlenostjo v letu 1948, ni morda razlog v tem, da je število mest v industriji nazadovalo. Nezaposlenost je treba pripisati dejstvu, da industrija ne mo-

re v zadostni meri zaposliti pritoka nove delovne sile, ki je bila v januarju 1950 za 1 milijon 300 tisoč večja kakor v prejšnjem letu. Gospodarski razvoj bi moral ustvariti nova mesta za naraščajočo delovno silo. Na koncu leta 1950 bi moralo iti za 2 milijona več mest, kakor jih je bilo na koncu leta 1949, ako bi hoteli priti do popolne zaposlitve, ki računa z 61 milijoni mest.

V Argentini 4 prebivalci na kv. km

Buenos Aires, maja. Svoje dopise o gospodarskih in socialnih razmerah v Argentini bi rad zaključil s podatki o gibanju prebivalstva. Gotovo boste razočarani, ko vam povem, da ima ta ogromna država s površino 2.797.000 kv. km danes samo okoli 17 milijonov prebivalcev. Te številke je navedel julija lanskega leta sam predsednik Peron na seji Narodnega kongresa (parlament). Verjetno nima Argentina niti toliko prebivalcev. Po uradnih podatkih iz leta 1947, ki so bili priobčeni v »Novem geografskem atlasu« v Buenos Airesu, je štela Argentina samo 12.760.000 prebivalcev. To se pravi, da je prišlo na vsak kv. km 4,5 prebivalca!

Tako se je tragično zaključila napoved argentinskega junaka gen. Julio Roca, ki je leta 1780 po bitki z Urupajem napovedal, da bo Argentina, ki je tedaj imela 2.400.000 prebivalcev, čez 50 let dosegla 50 milijonov. V resnici jih je leta 1930 živelo v Argentini samo 11.900.000 prebivalcev, t. j. komaj ena četrtnina tistega, kar je napovedal gen. Roca.

General je računal, da se bo njegova domovina številčno tako okrepila predvsem s priseljevanjem. Priseljevanje pa se ni razvilo tako, kakor so si ga argentinski državniiki želeli, predvsem zaradi tega, ker so evropske države ovirale izseljevanje v Argentino. Danes prihaja v Argentino okoli 300 do 400 tisoč doselencev na leto.

Niti prebitek rojstev nad smrtnimi primeri ni prinesel zaželenega rezultata. Vzemimo za primer Buenos Aires, kjer se naseljuje največ

tujcev. Glavno mesto je leta 1914 štelo 1.500.000 prebivalcev. Tedaj je prišlo na svet na leto 50.000 novorojenčkov, t. j. 33 na 1000 prebivalcev. Leta 1936, ko je Buenos Aires štelo 2.415.000 duš, je bilo samo 42 tisoč novorojenčkov, t. j. komaj 18 na 1000. V vsej državi se rodi okoli 25 otrok na 1000 prebivalcev. Umrljivost znaša 10 na 1000, tako da doseže prirastek 15 na 1000. To je v primeru z evropskimi razmerami malo. Za državo s 17 milijoni prebivalcev pomeni prirastek 15 na 1000 povečanje prebivalstva za 255.000 ljudi v enem letu.

Gospodarski in socialni izvedenci trdijo, da bi prebivalstvo Argentine moralo šteti vsaj 33 milijonov, ako bi hotela država primerno izkoristiti svoja bogastva. Da bi Argentina dosegla toliko prebivalcev, bi potrebovala celo stoletje.

Zakaj je naravni prirastek tako majhen? Leta 1800 je mešanska družina v Argentini imela povprečno 14 otrok, leta 1850 še 8 otrok, leta 1900 še 5, danes pa povprečno komaj 1. Revija, iz katere sem prilepil te podatke, dodaja v svoji pripombi ironično, da bo argentinska mešanska družina kmalu ostala popolnoma brez otrok, in pojasnjuje svojo trditev s sliko para, ki gre na sprehod in spremstvu treh psičkov.

Morala v argentinskih družinah prav gotovo ni na višku. Slovenci, t. j. staronaseljenci se glede števila otrok nasproti Argentincem lahko postavijo. Slovenske družine imajo vedno 4 do 5 otrok. Zakone sklepajo v svojem krogu in se ne meša-

jo z Argentinci, kakor je to navada pri Italijanih. Po zakonu obstoji civilna in cerkvena poroka; cerkvena poroka mora biti potrjena s civilno, da je veljavna pred zakonom. Razporoko je težko doseči po argentinskih zakonih; zato se nesrečni zakonci radi zatekajo v Montevideo, ki je v tem pogledu bolj popustljiv. Mnogi dosežejo razporoko celo po pismenem postopku, in sicer po mehiškem zakonu, ki pa ga Argentina ne priznava.

ITALIJA SI ODPIRA POT V BRAZILJO

Med Italijo in Brazilijo je bila sklenjena trgovinska pogodba, ki določa trgovinsko izmenjavo v obeh smereh v vrednosti 100 milijonov dolarjev. Brazilija bo izvozila za 51 milijonov, Italija pa za 47 mil. dol. blaga; v ostalih štirih milijonih so zapopadene pošiljke italijanskih izdelancev in brodnine italijanskih ladij. Brazilijanci so hoteli omejiti izmenjavo na 36 mil. dolarjev; toda Italijani so se vztrajno borili zlasti za povečanje uvoza kave. (Uvozili bodo za 15 mil. dol. kave in 21 mil. dol. bombaža dalje kakao, koze, les, meso, itd.). Predvidena je poravnava v kliringu. Italija bo izvažala industrijske proizvode, zlasti stroje, motorje, avtomobile (za okoli 2 milijona dol.) tkanine itd. Italijanska podjetja FIAT, Snia Viscosa, Montecatini, Alfa Romeo in še nekatere manjše, bodo v Braziliji postavili lastne tovarne.

Predstavniki družbe Snia Viscosa za Brazilijo je bivši italijanski zunanji minister Dino Grandi, ki je na koncu postavil na stran Badoglija proti Mussoliniju.

TEHNIČNE NOVOSTI

Tajna „letečih krožnikov“ odkrita

Nemci večjo važnost na velikost in silo raketnega orožja, so v Ameriki stremeli za tem, da dosežejo čim večjo točnost pogodka in pa okretnost projektila. Ze leta 1937 se jim je posrečilo, voditi letalo s pomočjo radio-va-ov, a leta 1942 je uspel prvi poizkus s pravim zračnim torpedom, ki so ga vodili iz letala, ki je letelo v veliki razdalji. Na podlagi teh izkustev so gradili še med vojno vrsto teh projektilov pod vodstvom. Nekateri so bili prirejeni za lansiranje iz leta-a v letalo, drugi zopet so bili zamišljeni kot letalske bombe, ki pa niso padale samo navpično, pač pa so si znale v govorici meriti poiskati svoj cilj kar same.

Danes ima Amerika, deloma tudi po zaslugi nemških tehnikov, na raketnih postajah, kot so to White Sands, Inyokern ali pomorska postojanka Point Mugu najmoderneje opremljene laboratorije, ki so razvili in izpopolnili že veliko število novih tipov letočih bomb in projektilov. Sestavili so nova goriva, ki omogočajo večje, težje in hitreje rakete. Tako državni inštituti, kot tudi privatna podjetja, ki se bavijo s temi načrti raketne industrije, zaposlujejo danes okrog 20 tisoč ljudi. V ta namen so izdelali celo nov tehnični slovar, ki naj ponoti obilico novih strokovnih izrazov.

Medtem ko se bavijo strokovnjaki v laboratorijih raketne postaje White Sands z raketnimi projektili velike zmogljivosti, je inštitut na polotoku Point Mugu opremljen

pretežno za eksperimentiranje z usmerjenimi raketami, od katerih se zahteva velika okretnost in smer na občutljivost. Ti umetni insekti morajo biti v prvi vrsti zelo hitri, t. j. še hitrejši od najmodernejših bombnikov; sposobni morajo biti, da sledijo sovražnemu letalu skozi naravno in umetno meglo, da se približajo sami za svojim plenom skozi oblake in da ga kljub njegovi obrambi gotovo dosežejo. Po svoji prirodi so ti stvori torej obrambna orožja za zaščito pred letalskimi napadi in zato nič manj važni kot n. pr. atomska bomba. Najbrže bo to v bodoči vojni edini način, na kateri se bo lahko napadena država obranila strašnih posledic zračnega napada. Zato se razvijo teh tipov polaga velika važnost in preizkušajo vnoviti tudi konstrukcije starejšega datuma, ki se poprej zaradi nedoraslosti raketne in radio-tehnične niso obnesle, kot so to na primer akustični, optični in termični zračni torpedi in projektili. Princip akustičnega projektila leži v tem, da ga vsak rop motorja, pa tudi le šum zračnega vijača ali silkanje iz ust iztekajočih plinov raketnih motorjev kar sami prilagajajo; to pomeni v praksi, da si enkrat izstreljen tak projektil poišče svoj cilj v jati letal kar sam. Optični projektili reagirajo v istem smislu na svetlobo, kakor jih vodimo s svetlobnimi žarki neposredno z zemlje. Termični projektili pa so polkorni toplotnim žarkom in menjavu temperature. Da so taki mehanizmi

skrajno občutljivi in da zahtevajo za njihovo izpopolnitev velike konstruktivne napore in dolgotrajne preizkušnje, je umešno. In da taki poizkusi, ki se vršijo že nekaj let nad otoki ob kalifornijski obali in tudi na kopnem, ne morejo ostati dolgo tajni, je tudi razumljivo. Preveč je ljudi na svetu, ki imajo prav poseben interes za razvoj vojne tehnike in ki s tem svojim zanimanjem za take reči uravnavaajo politično ravnotežje v svetu.

Tako so večerjajoče tajnosti postale danes že last strokovne literature in tudi dnevnega časopisja, iz katerih posnemamo snov za to našo razpravo. Prebivalci naselbin, ki ležijo v območju teh projektilov, jih že dobro poznajo po obliki in barvi ter vedo, da to niso neki fantastični stvori, pač pa prava raketna orožja, ki križarijo nad morjem. Bajka o letočih krožnikih ni vzbudila pri njih takšne senzacije kot v ostalem svetu; kajti skoraj vsak dan lahko sami opazujejo izstrelke najrazličnejših oblik in velikosti na poizkusni progi nad otoki, ki meri kakih 450 km. Nekateri od teh se vzpenjajo tako strogo in lete tako hitro, da se že v trenutkih izgube v sinjini neba, drugi se zopet gibljejo nad morjem v zmerni višini par sto metrov in izvajajo od časa do časa razne vrtovalne akrobacije, spuščajoč se pri tem skoro do same morske gladine.

V teh letočih stvorih ni pilota, ki jih vodi, temveč se na pilotu zraku premetavajo le po volji člo-

veka, ki sedi mirno v eni od teh pomorskih baz, oddaljenih na stotine kilometrov od letočega projektila. In vendar jih ta vodnik lahko neprestano opazuje na zelenkasto svetilkajočem se zaslonu posebne priprave vrste Radar, kjer se mu pokažejo projektili kot male svetleče točke. Ako tak letčič projektil krene s prave poti, se na zaslonu ta odklon takoj opazi. S posebnim aparatom spravi potem vodnik projektil zopet v pravi tir. Za preizkušnjo uporabnosti raznih tipov raketnih projektilov uporabljajo seveda tudi temu početju primerne »leteče tarče« in mogoče so prav te tarče tiste, ki jih je sedaj časopisje proglasilo za »leteče krožnike« z Marsa. Važna lastnost teh ploščatih tarč je namreč ta, da so tudi one zelo hitre in okretne ter da lete največkrat v nepravilnem žagastem tiru s stalno menjajočo se višino. Ker so vsled tega tudi raketni projektili primorani slediti vojni tarči z isto in tudi večjo okretnostjo, ako jo hočejo doseči in »zadetja«, predstavljata ta način vezbanja strogo preizkušnjo tako za ljudi kot za letčič material. Po vsem tem bo za obrambo pred zračnimi napadi v bodoči vojni potrebno le nekoliko ljudi, ki bodo v varnih zaklonih skrili vodili s svojimi aparati raketne projektila proti napadalcem. Ali izkušnja uči drugače. Ne glede na ogromne materialne investicije, ki so potrebne za postavitev take obrambe, je nujno potreben tudi množičen in izku-

šen strokovni kader. Vse to stane naravno ogromnega denarja in predstavlja tako zopet novo postavko v vojnem proračunu moderne države.

NE BRISI REZILA! Turška Scamfors v Kopenhagenu je s sodelovanjem izvedencev tehnične visoke šole izdelala pripravo, s katero je mogoče meriti ostrino rezil, brijskih rezil, kirurškega orodja itd. Pri kemičnotehničnih poskusih so ugotovili, da se ostrina uporabljene rezila z drgnjenjem po dani obnovi. Brisanje brijskih rezil z brisačo ni priporočljivo.

Avtopodjetje S. T. A. R. - D. D.

Trst, Ulica Moreri 7 - tel. 56-08 - R o j an
Avtobusna postaja Trst - Biljaternica
št. 3 - tel. 5125

Potniške proge z avtobusi:

VOZNI RED TRST—PIRAN

Ob delavnikih:
Odhod iz Trsta (avtobusna postaja) ob 7.30. — Odhod iz Kopra (proti Piranu) ob 8.45. — Prihod v Piran ob 9.30. — Odhod iz Pirana ob 16.55. — Odhod iz Kopra (proti Trstu) ob 17.45. — Prihod v Trst (avtobusna postaja) ob 19.30.

Ob nedeljah in praznikih:
Odhod iz Trsta (avtobusna postaja) ob 8. — Odhod iz Kopra (proti Piranu) ob 9.05. — Prihod v Piran ob 9.45. — Odhod iz Pirana ob 17.30. — Odhod iz Kopra (proti Trstu) ob 18.20. — Prihod v Trst (avtobusna postaja) ob 19.30.

TRŽNI PREGLED

Tržno poslovanje poteka že več tednov z neizpremenjeno tendenco. Trgovci se pritožujejo zaradi omenjenega blagovnega prometa, sami pa sklepajo po sebi le za zadostitev najnujnejših in celo samo dnevnih potreb. Cene so razen običajnih in pričakovanih sezonskih izprememb usmerjene k stalnosti. Znamenja zboljšanja se opažajo na trgu industrijskih izdelkov, kjer narašča zanimanje zlasti za kemične proizvode ter za kovine. Ti proizvodi so se podražili. Na področju poljedelskih proizvodov so v porastu cene žitaric, v nazadovanju pa mlečnih izdelkov. Spremembe cenikov na trgu na debelo se večkrat ne odražajo na cenah v potrošnji, ki so usmerjene k stalnosti.

ZITARICE

Cene žitaric so še vedno v porastu. Po dolgi depresiji je oživel tudi trg riža, ki se je ponekod podražil do 10 %. Običajna je podražitev koruze, za katero vlada precejšnje povpraševanje s strani živinorejcev. Cene mlečnih izdelkov ter otrobov so ostale neizpremenjene.

Rovigo: pšenica I: 6700 do 6800 lir za stot, II 6600 do 6700, III 6400 do 6500; koruza 5450 do 5500; oves 4100 do 4200 lir za stot.

Padova: fco vagon: pšenica I 6800 do 6850 lir za stot, II 6700 do 6750, III 6600 do 6650; koruza 5400 do 5500; bela koruza 4700 do 4800; argentinska koruza 4800 do 4900; oves 4200 do 4300; rž inozemskega izvora 4100 do 4200 lir za stot.

ZIVINA

Cene živine na krajevem in na bližnjih tržiščih skadejo že več tednov. Po najnovejših tržnih vesteh pa so se zdaj ustale na doseženih kvotacijah, ponekod pa so celo nazadovale. Ponudba goveje živine je precej aktivna. Prašiči so se povprečno pocenili za okrog 10 lir za kg žive teže. Krepke cene so ohranili prašički.

Rovigo: voli 220 do 250 lir za kg žive teže; krave 220 do 240; teleta 230 do 330; pitani prašiči 350 do 360; mršavi prašiči 310 do 350; prašički 520 do 550.

Modena: voli I 290 do 310, II 210 do 250; krave I 230 do 250, II 190 do 210; prašiči od 30 do 50 kg 400 do 420, od 50 do 100 kg 400 do 420; od 100 do 120 kg 330 do 340; 120 do 150 kg 340 do 350, nad 150 kg 350 do 370.

VINO

Najnovejši ukrep italijanske vlade za omiljenje vinske krize, ki zadeva predelavo 1 milijona hl vina v alkoholu, ni za zdaj zboljšal vinskega trga. Vino se je sicer nekoliko podražilo v Južni Italiji, ni pa še znano, ali bodo

cene ostale na doseženih kvotacijah. Nekoliko boljše je postala konjunktura za finejša vina, zlasti pa vstekljenjena. Opazovalci menijo, da bodo do trgatve vina boljše kakovosti ohranila dosedanje cene, pijači nižje kakovosti pa prerokujejo slabo bodočnost.

Verona: Valpolicella 370 do 420 lir za hl/stop; Soave 380 do 430; Bardolino 350 do 400; »Verona« 340 do 350 lir za hl/stop.

Firenze: običajna rdeča vina 1949 9 do 10 stop. 2400 do 2800 lir za hl; 10 do 11 stop. 2800 do 3300; 11 do 12 stop. 3300 do 4000; fina vina 1948: 12 do 13 stop. 5500 do 6500; 13 do 14 stop. 6500 do 7500 lir za hl.

Bari: rdeča vina za rezanje »Barletta« 260 do 280 lir za hl/stop; rdeča vina običajna »Corato« 240 do 250; bela fina vina »Corato« 270 do 290 lir za hl/stop.

OLIVNO OLJE

Cepprav je čas za pobiranje oljčnih sadežev še zelo daleč, se izvedenci strinjajo v tem, da bo pridelek olivnega olja na Sredozemskem področju boljši od lanskega. V nekaterih predelih tega področja so oljčne kulture v izredno dobrem stanju; na Siciliji pričakujejo n. pr. rekorden pridelek. Italijanski proizvajalci, ki so že zdaj precej zaskrbljeni zaradi naraščajoče krize, zahtevajo od vlade, naj se zopet uvede sistem obveznega odkupa olivnega olja z naprej določenimi cenami.

Trg olivnega olja poteka za zdaj mirno. Olje najboljših vrst ponujajo v južni Italiji po 350 do 360 lir za kg.

KRMA

Prve ponudbe sena v bližnji Furlaniji na kraju proizvodnje znašajo od 900 do 1000 lir za stot. Cene krme stare proizvodnje so v nazadovanju. Stot sena ali lucerne stane na omejenem trgu 1800 do 1900 lir, stot slame pa okrog 650 do 700 lir za stot.

KAVA

Velike zaloge kave, ki so se nakopičile v tržaških skladiščih v teku preteklih mesecev, so se nekoliko zmanjšale. Trgovci so pričeli zaradi tega zopet dopolnjevati te zaloge, vendar so pri nakupih zelo previdni. Med drugimi ni še točnih obvestil, kdaj bodo uvedli nove carinske predpise za kavo, ki so bile določene v Aneciju.

Povpraševanje po kavi se je v proizvodnih središčih znatno zmanjšalo; letošnji pridelek kave bo približno enak lanskemu. Na tržaškem trgu so zadnji ceniki kave naslednji: Rio št. 5 970 lir, Rio št. 2 1005; Santos I 1275, II 1205; Salvador 1285, Kostarika 1315, Haiti 1130; Gimma 1145, Moka 1265. V prostem pristanišču so cene naslednje:

Rio 5 3650 dol., Rio II 39; Santos I 29, II 54; Haiti 48-50; Salvador 63; Kostarika 62 dol. za 50 kg; Gimma 370 šilingov za cwt, Moka 435 šil. za cwt.

SLADKOR

Na tržaškem sladkornem tržišču vlada v sedanjem obdobju precejšnje mrtnost zlasti v tranzitnih poslih z državami našega zaledja. Kupci pričakujejo verjetno ugodnejše pogoje zlasti pri nakupih kubanskega sladkorja. Kvotacije na proizvodnih tržiščih kažejo namreč na nazadovanje in ni izključeno, da se bo ta tendenca še okrepila. Sicer pa je na skoro vseh evropskih tržiščih trenutno povpraševanje po sladkorju le majhno. Tržaška tranzitna trgovina s sladkorjem z Avstrijo miruje skoraj popolnoma že nekaj tednov. Ponudbe kubanskega sladkorja cif Trst se sukajo okrog 130 dol. za tono. Angleški rafinirani sladkor je za 1 dolar za tono dražji. Izven konkurence je češkoslovaški sladkor, ki kvotira nominalno 138 dolarjev fco avstrijsko-češkoslovaška meja.

LES

Na najvažnejšem italijanskem notranjem lesnem trgu na področju Južne Tirolske je najnovejši cenik naslednji (fko vagon za žagani les, fko žaga za hlodovino):

Smrekovina in jelovina: hlodi 8.000-10.000 lir za k.m.; Deske: »tombante« 16.000-17.000, I sort. 28-30.000, II 22-23.000, III 13.500 15.000, IV 9.500-10.500; tramovi UT 8.500-9.500; celulozni les 3.500 4.000 lir za prost. m.

KOVINE V TRSTU

Medenina v ploščah, medena žica 435 lir za kg na debelo; cink v ploščah 265; bakrena žica 320; bakrene plošče 500; svinec 250; svinčene cevi 230, svinčene plošče 240; cink 1.400; aluminij 380 železo 100; profilirano železo 100; žebliji 100; betonsko železo 10 mm 60-76; cevi iz surovega železa 210 lir za kg.

RAZNA ŽIVILA V TRSTU

Okajana slanina 430-450 lir za kg fco prodajalec na debelo; slanina 380-400; mast 290-310; šunka »Praga« 1.200; furlanska salama 1.100; ogrska salama 1.200-1.400; bosanske češplje 260; orehi 260-280; sladkor 255; maslo 750-1.000; gorgonzola I 630-660; ovčji sir 800; parmezan 1948 1.250-1.280; emmenthal 700-740 lir za kg.

MEDNARODNA TRŽIŠČA

	CHICAGO	11/IV	25/IV	9/V
Pšenica (stot. dol. za bušel)	224.75	229.66	233.75	
Koruza " " " "	138.75	142.35	147.35	
	NEW YORK			
Baker " " " "	18.50	19.50	19.50	
Cin " " " "	76.37	77.00	77.25	
Svinec " " " "	10.50	10.75	11.25	
Cink " " " "	10.50	11.00	12.00	
Aluminij " " " "	17.00	17.00	17.00	
Nikelj " " " "	40.00	40.00	40.00	
Krom (dol. za tono)	37.00	37.00	37.00	
Ž. srebro dol. za steklenico	72.00	72.00	73.00	
	LONDON			
Baker (f. šter. za d. tono)	153.00	162.00	162.00	
Baker blister " " " "	149.50	157.50	157.50	
Svinec " " " "	85.50	86.00	90.00	
Antimon " " " "	160.00	160.00	160.00	
	ALEKSANDRIJA			
Bombaž »Karnak« I. (talerjev za kantar)	95.50	90.25	95.60	
" »Zagora« I. " " " "	108.50	125.50	135.50	
	SANTOS			
Kava Santos C (kruzejrov za 10 kg)	188.90	183.90	176.00	

Mednarodna tržišča potekajo z neizpremenjeno tendenco krepkih cen čeprav je ponudba, zlasti na področju poljedelskih proizvodov v znatnem porastu. Pri trznem razvoju zadnjih ted-

nov igrajo vidno vlogo predvsem neželene kovine, pa tudi nekateri drugi proizvodi, kakor n. pr. naravni kavčuk, ki se je še nedavno v običajni tržni depresiji. Ponudba in povpraševanje sta se pri industrijskih proizvodih v glavnem uravnesila. Opazovalci menijo, da ne bo na svetovnih trgih v prihodnjih mesecih prišlo do občutnejših izprememb in da bodo cene nihale okrog dosedanjih kvotacij. Najvažnejše vprašanje je, do kdaj bodo ZDA lahko vzdržale politiko državnih podpor za poljedelske proizvode, za katero so že potrošili ogromno vsoto 4 milijard dolarjev; za to finančno leto pa bodo morali za isti namen porabiti še nadaljnji 2 milijardi dolarjev.

KOVINE

Tendenca krepkejših cen na svetovnih tržiščih železa ter neželene kovin se je še ojačala. Na ameriškem in angleškem trgu sta se zopet podražila svinec in cink. V najkrajšem času pa se pričakuje še podražitev bakra. Dobro konjunkturo prerokujejo v ZDA svinu, ker računajo, da je sedanja dobra raz-

Uradni valutni tečaji nasproti liri

Država	Valuta	Tečaj	
		Železniški	Carinski
Avstrija	1 šil.	37,—	—
Argentina	1 pez.	—	69,50
Avstralija	1 avstr. funt	—	1399,53
Belgija	1 frank	13,30	12,71
Brazilijska	1 kruzeir	—	34,05
Čehoslovaška	1 krona	7,50	—
Danska	1 krona	98,—	90,46
Egipt	1 egipt. funt	—	1794,12
Francija	1 frank	1,90	1,81
Holandška	1 florint	177,—	164,41
Indija	1 rupija	—	131,21
Kanada	1 kan. dolar	—	566,70
N. Zelandija	1 f. sterling	—	1749,41
Norveška	1 krona	92,—	87,38
Portugalska	1 eskud	23,—	21,78
Španija	1 pezeta	33,50	24,72
Švedska	1 krona	127,—	120,62
Švica	1 frank	152,—	144,39
ZDA	1 dolar	656,—	624,79
Turčija	1 tur. lira	234,—	223,14
V. Britanija	1 f. sterling	1890,—	1749,41

položljivost kovine le začasnega značaja.

Med italijanskimi in španskimi proizvajalci živega srebra se nadaljuje na svetovnih trgih ostra konkurenčna borba zaradi katere so v zadnjih časih cene kovine nekoliko nazadovale. Izvedenci pa kljub temu menijo, da se bo cena živega srebra ustalila na dosednji kvotaciji, ker je svetovna potrošnja živega srebra v porastu, spričo znatne dejavnosti kemične in elektro-kemične industrije.

Studijski center za cin je sestavil osnutek sporazuma ki ga bodo predložili v odobritev posebej konferenci, ki jo bo sklicala Organizacija združenih narodov. Predlagali bodo, naj bi se ustanovile posebne zaloge cina pod mednarodnim nadzorstvom; v te zaloge bi prihajali viški proizvodnje, ki bi se razdeljevali med posamezne države po trenutnih potrebah. S tem bi zagotovili stalnost cen.

ZITARICE

Mednarodna organizacija za žito je na zadnjih zasedanjih določila količino pšenice, ki jo bodo izvažali glavni svetovni proizvajalci v prihodnjih letih. Za gospodarsko leto 1949-50 je predviden izvoz 14,22 milijona ton pšenice. Od tega odpade na ZDA 6,39, na Kanado 5,55, na Avstralijo 2,18, na Francijo pa 0,09 milijona ton.

Po ameriških statistikah so glavni izvozniki v začetku aprila tega leta razpolagali — brez Sovjetske zveze — z 991 milijonov bušlov pšenice, namenjene izvozu, in sicer 527 milijonov ZDA, 185 Kanada, 120 Avstralija ter 89 Argentina. V primeri z lanskim letom je razpoložljivost za 13 % večja, v primeri s predvojnjo povprečno pa celo 64 %. Le v l. 1943 so zaloge v istem letnem obdobju dosegle rekordno količino 1,76 milijarde bušlov. Ker je perspektiva v skoraj vseh državah, ki uvažajo pšenico precej ugodna, bo verjetno letošnja razpoložljivost z žitom daleč prekašala potrošnjo.

Cene pšenice na svetovnem trgu so stalno napredovale do začetka tega meseca; le v zadnjih tednih so se pojavila znamenja šibkejšje tendence. Neredne so postale kvotacije koruze.

BOMBAZ

V preteklih dveh tednih so na ameriških trgih cene bombaža dosegle najvišje kvotacije letošnjega leta. Kljub temu pa še ni točno razvidna tendenca bodočega tržnega razvoja v trgovini z bombažem. Ta razvoj je predvsem odvisen od količine bodočega pridelka in od potrošnje. Ameriški proizvajalci so skrhili površni bombažnih kultur, vendar so na preostali površini znatno pospešili intenzivnost obdelovanja. Dokončno določeni lanski pridelki ameriškega bombaža znaša 16,13 milijona bal (v l. 1948 14,8, v l. 1945 11,8). S tem je pridelak ameriškega bombaža prekašal rekordno količino, ki so jo zabeležili l. 1937.

Na egiptskem tržišču so cene bombaža precej nestalne in ni zaradi tega razvidna prava tendenca. Vsekakor vlada največ zanimanja za bombaž z dolgim vlaknom »Karnak«, in sicer za srednji in slabši sortiment te vrste. Skoraj popoln zastoj vlada na indijskem tržišču.

KAVČUK

Cene kavčuka so narasle na izredno visoko stopnjo. Na londonskem trgu stane danes n. pr. funt kavčuka okrog 22 penijev, t. j. 30 % več kakor v začetku aprila tega leta. Podražitev kavčuka pripisujejo znatnemu porastu potrošnje zlasti v avtomobilski industriji. Poleg tega je Sovjetska zveza pospešila nakupe in je postala s tem ena izmed najaktivnejših kupcev na svetovnih trgih kavčuka. Proizvodnja se je nasplošno zvišala zaradi političnih razmer, ki so nastale v Malaji. Indonezija je pričela s svoje strani kopičiti zaloge. Položaj bi se lahko temeljito spremenil, če bi se zopet dvignila proizvodnja umetnega kavčuka. Poročajo pa, da industriji ne računajo na trdnost cen naravnega kavčuka in da se zaradi tega ne upajo pospešiti proizvodnje, ki bi morda v kratkem času zopet naletela na hudo konkurenco naravnega proizvoda.

ITALIJANSKO FINANČNO MINISTRSTVO je odobrilo uvoz 150.000 ton istrskega boksita na podlagi italijansko-jugoslovanskega sporazuma z dne 4. avgusta 1949. Uvozno dovoljenje bodo izdajale carinarnice.

Glavni urednik

LOJZE BERCE

Odgovorni urednik

STANISLAV OBLAK

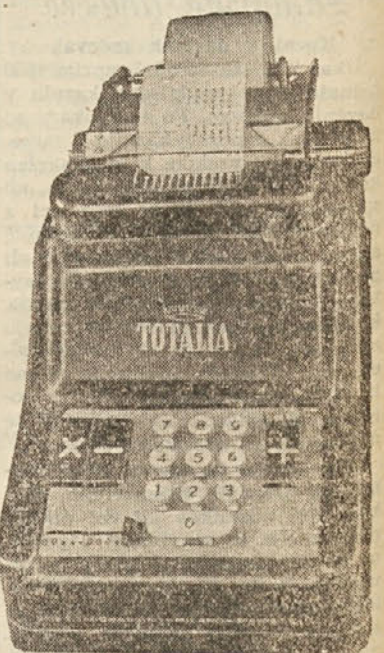
Založnik

Založba »GOSPODARSTVA«

Tiskarna Založništva tržaškega tiska

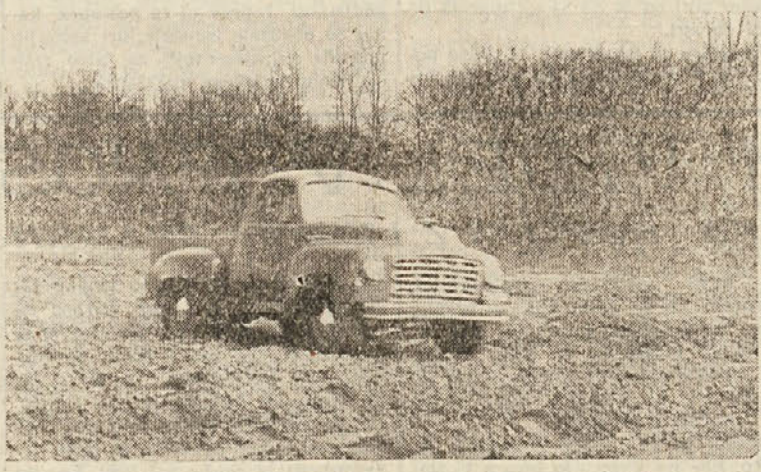
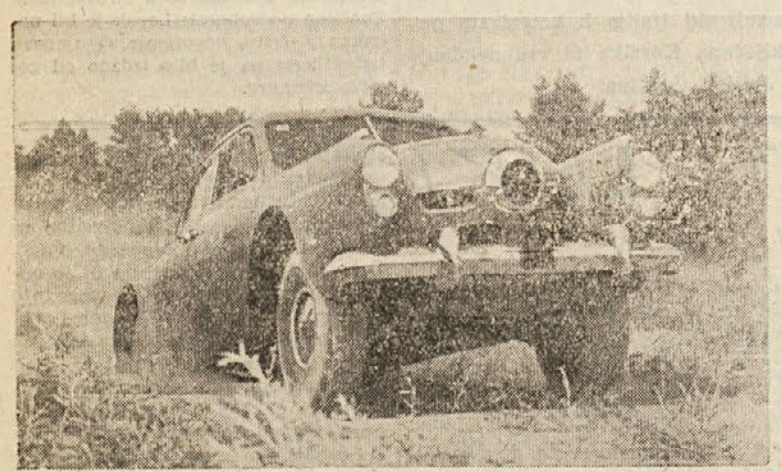
E. LAGOMARSINO

Macchine per uffici
Officina riparazioni

Agente per Trieste e provincia
Lodovico Saksida
Via Canal Piccolo 2
Telefono 83-24

STUDEBAKER 1950

TOVORNI IN OSEBNI POSEBNI AVTOMOBILI ZA PROMET NA VSAKOVRSNIH CESTAH IN TEŽKIH LEGAH
NAJMANJŠA PORABA GORIVA - CENE ZMERNE - NAJVEČJI UČINEK

IZKLJUČNI DOBAVITELJ ZA FLRJ:

TRST - Tvrdka „AUTIMPORT“ Ul. Palestrina 10/b, tel. 83-07 - TRST

KOMPENZACIJE Z VSAKOVRSNIMI JUGOSLOVANSKIMI PROIZVODI

Tovorni prevozi

Osební avtobusni prevozi

AVTOGARAŽA

TRST — ULICA MORERI 7 — ROJAN